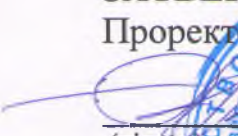

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

В. В. Павліков
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 2020 р.

Відділ аспірантури і докторантури

РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

Галузі знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальності: 033 Філософія

Освітньо-наукові програми: «Філософія»

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Форма навчання: денна

Харків – 2020

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

для здобувачів за спеціальністю 033 Філософія

освітньої програми «Філософія»

«01» 08 2020 р., – 13 с.

Розробник: професор ХАІ,
д-р філос. наук, доцент

А.Ю. Кузнецов

Гарант ОНП професор ХАІ,
д-р філос. наук, доцент

А.Ю. Кузнецов

Протокол № 1 від «31»серпня 2020 р. засідання кафедри № 701

Завідувач кафедри № 701,
д-р філос. наук, професор

О.П. Проценко

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач відділу
аспірантури і докторантури

В. Б. Селевко

Голова наукового товариства
студентів, аспірантів,
докторантів і молодих вчених

Т.П. Старовойт

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність: 033 «Філософія»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2
Індивідуальне науково-дослідне завдання: стаття, тези до наукової конференції, реферат		Семестр
Загальна кількість годин - 210		3
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 12	Освітньо-науковий рівень: <u>доктор філософії</u>	30 год.
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		150 год.
		Вид контролю: іспит

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 60/150.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчання - оволодіння основними поняттями, термінами, підходами та методами філософської рефлексії історичних процесів, ознайомлення з основними напрямками та принципами філософської думки у історичному та теоретичному контексті, надання знань та навичок у розумінні онтологічних, гносеологічних, методологічних та аксіологічних засад сучасного розуміння історії.

Задачі курсу:

- сформулювати основні ідеї та принципи філософського осягнення історії;
- показати закономірності генезису та становлення конкретно-історичних світоглядних форм розуміння історичних процесів;
- визначити особливості філософсько-історичної рефлексії на різних етапах розвитку людства та сприяти формуванню системи знань з теоретичного осягнення історичної дійсності;

- оволодіти категоріально-понятійною та методологічною базою сучасної філософії історії;

- сприяти виникненню цілісного уявлення про історичне та сучасне буття суспільства
- виховати вміння застосовувати отримані знання у власному житті, міжособистісних стосунках, науковій та практичній діяльності та при аналізі загальних проблем сьогодення;
- сприяти ствердженню гуманізму в суспільстві та духовному розвитку особистості.

Згідно з освітньо-науковою програмою в результаті вивчення курсу студенти (здобувачі) повинні досягти таких загальних компетентностей (ЗК):

ЗК1. Науково-філософський і культурний кругозір рівня доктора філософії.

ЗК3. Володіння методологією і методами наукового аналізу, усної та письмової презентації результатів наукового дослідження

ЗК7. Володіння навичками до підготовки статей в наукових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

ЗК10. Здатність до свідомого, вільного та відповідального вибору світоглядних позицій

Фахові компетентності (ФК):

ФК1. Здатність до виявлення, постановки і вирішення філософських проблем у конкретних сферах людської діяльності та до виконання оригінальних досліджень, які можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях, на основі глибинних знань концепцій, теоретичних та практичних проблем, історії розвитку етики, соціальної філософії та філософії історії

ФК2. Здатність аналізувати та рецензувати теоретичний матеріал, публікації та медіаматеріали стосовно соціальних явищ минулого та сучасності на базі опанування знання про дійсність як єдину цілісну систему матеріальних, соціальних та духовних складових, вміння визначати її елементи та раціонально обґрунтовувати зв'язок між ними

ФК3. Здатність використовувати та створювати загальнотеоретичні положення до аналізу різноманітних аспектів буття людини та суспільства, визначати основні засади їх взаємозв'язку в історичному та сучасному контексті

ФК4. Здатність критично переосмислювати та вдосконалювати категоріально-понятійний апарат та методологічні стратегії дослідження соціогуманітарної проблематики

ФК5. Спроможність обґрунтовувати концепції гуманітарного консенсусу як процесу узгодження цінностей різних цивілізацій

ФК6. Здатність до проведення порівняльного аналізу альтернативних шляхів розвитку суспільства та людини

Програмні результати навчання (ПРН).

ПРН01. Мати навички критичного мислення, розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань, обґрунтування науково-філософських позицій щодо сучасних соціогуманітарних проблем та проведення теоретичних досліджень в контексті світових досягнень в галузі гуманітарних наук, а також використання набутого особистісно-професійного досвіду для здійснення професійної діяльності.

ПРН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та світоглядні проблеми соціогуманітарної сфери державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях, розробляти та впроваджувати дослідницькі проекти.

ПРН04. Вміти виявляти та формулювати нові ідеї та актуальні наукові й філософські проблеми, глибоко розуміти загальні принципи та методи науки й філософії, застосовувати їх у власних і колективних дослідженнях та у практиці викладання.

ПРН05. Вміти досліджувати та розробляти концептуальні та методологічні засади досліджень історичного процесу, соціальної динаміки та аксіологічних проблем соціального суб'єкта в інформаційному суспільстві, ефективно використовувати їх для отримання нових знань в просторі філософії та дотичних міждисциплінарних напрямках.

ПРН06. Вміти визначати та аналізувати проблеми особистісного та соціального буття, а також сучасного стану та перспектив розвитку людини та суспільства за умов сучасних цивілізаційних процесів, а також обґрунтовувати шляхи їхнього вирішення.

ПРН07. Вміння аналізувати, моделювати та прогнозувати історичну та культурно-соціальну динаміку, зміни різноманітних аспектів буття людини та суспільства, визначати основні засади їх взаємозв'язку в історичному та сучасному контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичне осягнення філософії історії

Тема 1. Загальна характеристика та предметне поле філософії історії. Філософія історії та потреби сучасності. Запровадження терміну та еволюція уявлень про зміст «філософії історії». Специфіка філософсько-історичного світобачення. Коло актуальних проблем філософії історії.

Предмет та об'єкт філософії історії: еволюція уявлень. Предмет філософії історії як осягнення історичного процесу (субстанціональна філософія історії), історичних знань чи методології пізнання минулого (епістемологічна філософія історії). Філософія історії як філософська метафізика історії. Проблематичність визначення предмета філософії історії.

Тема 2. Історичні форми осягнення дійсності. Світогляд як форма осягнення дійсності. Історичні типи світогляду. Міфологія як перша форма осмислення історичної дійсності людиною. Особливості міфологічного осягнення історичного процесу. Розуміння «часу». Міфологічні антропоморфізм і соціоморфізм як форми становлення і вияву філософсько-історичних ідей. Поява прогресистської, регресистської та циклічної філософії історії. Філософсько-історичні ідеї «Одіссеї» Гомера та «Теогонії» Гесіода. Європоцентристська обмеженість традиційного трактування міфологічного бачення історії та його місце у розгляді сучасних явищ та культур.

Релігійний світогляд як форма сприйняття історичної дійсності. Неоднозначність тлумачень релігії та її ролі в осягненні історичних процесів. Поняття «релігії». М. Пруст про формування релігійного світовідчуття. Відношення «людина - світ» у релігійному історичному сприйнятті світу: віра, телеологічність, софійність. Роль релігійного світогляду у сучасному осягненні історичної дійсності.

Тема 3. Становлення класичної парадигми філософії історії. Виникнення філософії історії як особливої галузі пізнання: загальна характеристика.

Прогресистська концепція філософії історії Августина Блаженного: спільнота земна та спільнота Божественна. Розповсюдження теорії прогресу історичних процесів у добу Просвітництва (Ш. Монтеск'є, Ж. Тюрго, Вольтер, Г. Гердер). Філософія історії у німецькій класичній філософії: загальна історія І. Канта, історія як здійснення свободи Й. Фіхте, як єдність свободи та необхідності В. Шеллінга та абсолютний ідеалізм Гегеля). Формування регресистського тлумачення історії (М. Монтень, Ж.-Ж. Руссо). Становлення європейського циклічного розуміння історичної дійсності у працях Т. Кампанелли, Н. Макіавеллі та Д. Вікко.

Тема 4. Початок формування некласичної парадигми філософії історії (сер. XIX — к. XX ст.). Виникнення матеріалістичного розуміння історії. К. Маркс і Ф. Енгельс — від Гегеля до історичного матеріалізму. Теорія суспільно-економічних формацій як спроба подолання однобічності класичної парадигми. Недоліки формаційного редукціонізму та формаційного нігілізму. Формування некласичної раціональності. Позитивістська філософія історії як форма вираження порядку та прогресу. Три історичні стадії та поняття «прогресу» у філософії О. Конта. Теорія еволюції соціального світу Г. Спенсера.

Формування ірраціональної парадигми. Антипозитивістська неklasична парадигма філософії історії. Людиноцентризм як закон історії: версія Б. Паскаля. Історія як зміна цінностей та здійснення волі (Ф. Ніцше, А. Шопенгауер). Аксиологічна інтерпретація історії Г. Ріккєрта: «сфери цінностей» та історичні епохи. «Ідея історії» Р. Колінгвуда. В. Дільтей: історія як «досвід», «інтуїтивне занурення».

Тема 5. Сучасна філософія історії. Багатовекторний та поліцентричний характер сучасних концепцій філософії історії: основні підходи.

Цивілізаційний підхід М. Данилевського. Критерії природної системи наук та відповідність їм системи історичного знання. Цивілізація як вища стадія розвитку культурно-історичного типу. Теорія взаємодій та соціальної стратифікації П. Сорокіна. Філософія революцій: рушійні сили та наслідки. Соціокультурні флуктуації. Ідея конвергенції соціальних систем. Нелінійне тлумачення історичного процесу О. Шпенглером. «Живі» форми історії: «світ як природа» та «світ як історія». Гомологічні характеристики культур. Історія як символічний світ. Відмінності цивілізаційного підходу А. Тойнбі. Суспільство як об'єкт дослідження філософії історії. Основні цивілізації людства та «живі» цивілізації сучасності. «Виклик - відповідь» як основний механізм трансформації суспільства. Утворення світової держави як свідчення деградації цивілізації. Три стадії занепаду. Спільне та відмінності цивілізаційних підходів у філософії історії М. Данилевського, О. Шпенглєра та А. Тойнбі.

Зміст та призначення історії за К. Ясперсом: «осі світового часу». «Людина» та «ситуація» як головні рушійні сили. Антропологізм світової історії. Філософська віра як основа єдності людства.

Ноосферна концепція філософії історії. Теорія ноосфери В. Вернадського. Поняття «ноосфери» та ноосферна реальність. Трансформація біосфери в ноосферу. Наука як фактор формування нової реальності.

Концепція «інформаційної цивілізації». «Постіндустріальне суспільство» Д. Белла. Критика «масової культури» в працях М. Маклуєна. «Хвильова» теорія Е. Тоффлєра. «Індустріальне» суспільство та «масифікація». «Інформаційне» суспільство та «демасифікація». Перспективи розвитку нового суспільства. «Зіткнення цивілізацій» С. Гантінгтон.

Модуль 2. Методологічні засади історичного процесу

Тема 6. Місце філософії історії в системі сучасних філософських знань. Взаємозв'язок філософії історії із філософією, історією та історією філософії. Соціальна філософія та філософія історії. Місце людини в історичних процесах. Основні актуальні проблеми соціальної філософії як філософії історії. Поняття суб'єкта історичного процесу. Філософія історії та філософія права. Проблеми філософії моралі, релігії, ідеології в системі філософсько-історичної рефлексії. Актуальність філософії історії, її сучасні завдання.

Тема 7. Історія як об'єкт філософської рефлексії. Основні значення терміну «історія». Історія як процес загального розвитку. Об'єкт та предмет історії. Розуміння задач і цілей історії: Геродот та Фукидід. Поняття «історизму»: визнання субстанціональності, цілісності та доцільності історичного процесу. Еволюція ідей історизму та його критика. Об'єкти історичного процесу. Поняття історичної події та історичного факту: реалістична та конструктивістська інтерпретації. Поняття «часу». Співвідношення часу та вічності як основа розуміння історії, людини та суспільства в античній, середньовічній та новоєвропейській філософії. Дискретність та континуальність історичного процесу. Історичний та соціальний час. Форми історичного процесу: прогресивна, регресивна, циклічна.

Тема 8. Суб'єкти історії: людина, спільнота, суспільство. Антропосоціогенез як предмет філософії історії. Генеза уявлень про людину та суспільство в історії філософії.

Розподіл на науки про природу та науки про діяльність людського духу. Особливості взаємозв'язку спільнот і суспільств різного та одного історичного типу. Історія як єдиний теоцентричний (християнство, Г. Гегель, В. Соловйов, Л. Карсавін) чи природно-історичний (К. Маркс, Ф. Енгельс, марксизм) процес та історія як множина автономних утворень — етносів, суспільств, культур, цивілізацій (Д. Віко, Г. Гердер, М. Данилевський, О. Шпенглер, А. Тойнбі, С. Гантінгтон). Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до осмислення історичного процесу.

Тема 9. Методологія філософії історії. Еволюція історіософської методології й її основні віхи. Історичний детермінізм та його наукові долі. Історичний детермінізм і класична наука : пошуки гарантованої історії. Питання методології історичного процесу у німецькій класичній філософії. Становлення нової наукової картини світу і її вплив на філософсько-історичне мислення. Складність, невизначеність, багатоваріантність як методологічні концепти сучасної філософії історії. Методологія філософії історії в працях Р. Дж. Колінгвуд, М. Блока, Л. Февра.

Альтернативи історичного гуманізму: історичні гарантії в закритій (зумовленою) історії; свобода і ризик у відкритій, багатоваріантній історії. Драма історичного знання у багатоваріантній історії: вимушена відмова від амбіцій тотального передбачення. Застережне і проектне знання як жанри сучасної філософії історії.

Тема 10. Сутність та зміст історії. Закономірності в історичному процесі: антропологічний підхід. Філософія історії як виявлення змісту та сутності існування людства. Антропологізм як провідний принцип дослідження історичних подій. «Межова» сутність людини: біосоціодуховність. Самопізнання та самоздійснення людини як основний закон історії (Піко делла Мірандола, Б. Паскаль, Г. Сковорода). Своєрідність сучасного вирішення проблеми «зустрічі» соціального та індивідуального. «Людина у суспільстві» та «суспільство у людині». Значеннево-життєві закони як виміри історичних подій. Філософія історії як «діалог крізь час».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	денна форма		
		у тому числі		
1		л	п.	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичне осягнення філософії історії				
Тема 1. Загальна характеристика та предметне поле філософії історії	14	2	2	10
Тема 2. Історичні форми осягнення дійсності	21	4	2	15
Тема 3. Становлення класичної парадигми філософії історії	23	4	4	15
Тема 4. Початок формування некласичної парадигми філософії історії (сер. ХІХ — к. ХХ ст.)	23	4	4	15
Тема 5. Сучасна філософія історії.	30	6	4	20

Модульний контроль 1	1		1	
Разом за змістовим модулем 1	112	20	17	75
Змістовий модуль 2. Методологічні засади історичного процесу				
Тема 6. Місце філософії історії в системі сучасних філософських знань	20	2	3	15
Тема 7. Історія як об'єкт філософської рефлексії	19	2	2	15
Тема 8. Суб'єкти історії: людина, спільнота, суспільство	19	2	2	15
Тема 9. Методологія філософії історії	19	2	2	15
Тема 10. Сутність та зміст історії	20	2	3	15
Модульний контроль 2	1		1	
Разом за змістовим модулем 2	98	10	13	75
Усього годин	210	30	30	150

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Специфіка філософсько-історичної рефлексії	2
2	Міфологія та релігія як історичні форми осягнення дійсності	2
3	Формування розгляду історії як визначеного, цілеспрямованого процесу	4
4	Матеріалістичне розуміння історії: джерела та рушійні сили	4
5	Розробка цивілізаційного підходу у філософії історії та концепція «інформаційної цивілізації»	4
	Модульний контроль 1	1
6	Актуальні проблеми філософії історії, її проблематика та сучасні завдання	3
7	Проблема сутності історичного процесу: альтернативні погляди	2
8	Гене́за уявлень про співвідношення «людина - суспільство» та їх вплив на філософсько-історичну рефлексію	2
9	Становлення нового розуміння історичних процесів: багато варіативність, невизначеність та складність як основні методологічні засади сучасного знання	2
10	Антропологізм: значеннєво-життєві закони як виміри історичних подій.	3
	Модульний контроль 2	1
Разом		30

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Основні проблеми та зміст філософії історії: етапи розвитку	10

	філософсько-історичних уявлень про світ, розуміння історичного буття та його загальних форм та атрибутів, розуміння суб'єкта історичного пізнання у його співвідношенні до історичної дійсності, поняття об'єктивного та суб'єктивного в історичному пізнанні. Ознайомлення та аналіз першоджерел за темою.	
2	Тема 2. Визначення поняття «часу» та проблематичність його існування: дискретність чи континуальність. Особливості світобачення у міфологічних та релігійних текстах: порівняльна характеристика. Проблема «часу» та історії у міфах. Міфологічний антропоморфізм та соціоморфізм як форми становлення і вияву філософсько-історичних ідей. Міфологія як форма осягнення дійсності у сучасних розвинутих суспільствах. О ролі та виявах міфологічного світогляду (В. Шеллінг, Т. Манн, К. Юнг). Ознайомлення та аналіз першоджерел за темою.	15
3	Тема 3. Зародження історії та філософії історії у стародавньому світі: різноманітність поглядів. Геродот та Фукидід. Гесіод, Демокріт, Платон та Арістотель. Зародження есхатологічного тлумачення історії як зумовлений процес. Поява критичного та наукового розуміння історичних процесів. Прогресивна та регресивна лінії. Теорія суспільного прогресу. Вчення про історію І. Канта та Г. Гегеля. Формування класичної парадигми філософії історії. Ознайомлення та аналіз першоджерел за темою.	15
4	Тема 4. Оформлення ідей некласичної раціональності. Вчення марксизму про суспільно-економічні формації: закони, джерела, рушійні сили. Критика марксизму та становлення позитивістської філософії історії. Вчення О. Конта як початок відокремлення соціології як самостійної науки. Поняття «прогресу». Поява ірраціональної парадигми філософсько-історичної рефлексії. Антропологічна та аксіологічна інтерпретація історії. Ознайомлення та аналіз першоджерел за темою.	15
5	Тема 5. Обґрунтування багато-варіативності та полі-центричності сучасних концепцій філософії історії. Цивілізація як вища стадія розвитку культурно-історичного типу. Теорія взаємодій та соціальної стратифікації П. Сорокіна. Філософія революцій: рушійні сили та наслідки. Соціокультурні флуктуації. Ідея конвергенції соціальних систем. Теорія «осьового часу» К. Ясперса. «Людина» та «ситуація» як головні рушійні сили. Перспективи розвитку сучасного суспільства. Спроба аналізу «постіндустріального суспільства». Особливості «третьої хвилі» за Е. Тоффлером. Вплив «інформаційного суспільства» на зміни в усіх сферах соціального буття. «Відкритість» розвитку нового суспільства та різноманітність перспектив. Спроба виявлення та аналізу можливих негативних чи позитивних наслідків. Ознайомлення та аналіз першоджерел за темою.	20
6	Тема 6. Поняття суб'єкта історичного процесу. Філософія історії та філософія права. Проблеми філософії моралі, релігії, ідеології в системі філософсько-історичної рефлексії. Письмова самостійна робота-есей: Актуальність філософії історії, її сучасні завдання.	15
7	Тема 7. Тлумачення та етимологія поняття «історія». Різноманітність визначення задач та цілей історії. Формування «історизму» як зумовленого розвитком світогляду. Умови виникнення та сутність «історизму». Поняття історичної події та історичного факту: реалістична та конструктивістська інтерпретації. Поняття «часу»: еволюція та складність розуміння. Перехід до «історичного часу». «Час»	15

	та «вічність»: аксіологічні аспекти та співвідношення. Ознайомлення та аналіз першоджерел за темою.	
8	Тема 8. Інваріанти тлумачення історії як єдиного процесу. Теологічна концепція Августина Аврелія. Розуміння «вічності» та відповідні види часу. Філософія історії Г. Гегеля: закони, сутність та рушійні сили суспільних процесів. «Спіралеподібний рух». Філософське розуміння історичного процесу в роботах В. Соловйова та Л. Карсавина. Ідеї «загальної єдності» та «софійності». «Софія» як причина буття у поглядах агностиків. Діалектико-матеріалістична концепція філософії історії. Історія як множина автономних утворень. Цивілізація як вища стадія розвитку культурно-історичного типу. Філософія історії М. Данилевського. Розвиток цивілізаційного підходу в роботах А. Тойнбі. Суспільство як об'єкт дослідження філософії історії. «Виклик - відповідь» як основний механізм трансформації суспільства. Утворення світової держави як свідчення деградації цивілізації. Три стадії занепаду.	15
9	Тема 9. Історичний детермінізм та його наукові долі. Історичний детермінізм і класична наука: пошуки гарантованої історії. Методологія історії у філософії Нового часу та Просвітництва. Концепція осягнення історії Р.-Дж. Колінвуда: аксіологічна інтерпретація філософії історії Питання методології історичного процесу у німецькій класичній філософії. Альтернативи історичного гуманізму: історичні гарантії в закритій (зумовленою) історії; свобода і ризик у відкритій, багатоваріантній історії. Драма історичного знання у багатоваріантній історії: вимушена відмова від амбіцій тотального передбачення. Застережне і проектне знання як жанри сучасної філософії історії.	15
10	Тема 10. Філософія історії як виявлення змісту та сутності існування людства. «Межова» сутність людини: біо-соціо-духовність. Самопізнання та само-здійснення людини як основний закон історії Піко делла Мірандола про створення та сутність людини. Людина як «суб'єкт само-створення». «Велич та нікчемство» людини в філософії Б. Паскаля: «мислячий очерет». Вчення про людину Г. Сковорода українська версія Просвітництва. Самопізнання та «сродна праця» як самовизначення людини. Поняття «горизонту» як «зустрічі» соціального та індивідуального. Сутність історії та багато варіативність сучасної філософії історії.	15
Разом:		150

8. Методи навчання

Для засвоєння навчального матеріалу необхідні такі види занять, як лекції, семінарські заняття та самостійні заняття у формі підготовки до семінарських занять, ознайомлення та аналіз першоджерел за темами, написання реферату. На лекціях студенти ознайомлюються переважно з теоретичною частиною матеріалу, що закріплюється та поглиблюється на семінарах і самостійних заняттях. На семінарських заняттях студенти оволодівають практичними навичками ведення світоглядного діалогу, порівняльного аналізу форм виявлення філософії історії, визначення та відстоювання особистої позиції у відношенні до предмета курсу, аналізують пророблені першоджерела. Під час самостійних занять у студентів виробляється вміння використовувати теоретичний матеріал як методологічну основу аналізу конкретно-історичних зрізів індивідуального та суспільного життя, користуватися учбовою літературою, енциклопедіями, ознайомлюються із першоджерелами.

9. Методи контролю

Контроль успішності студентів припускає використання поточного контролю за якістю засвоєння основного матеріалу курсу у формі усного та письмового опитування під час семінарських занять, тестування. Самостійні заняття студентів можуть контролюватися через перевірку, оцінку й аналіз виконання домашніх завдань, наданих викладачем відповідно до робочої програми. Як форма контролю може також використовуватися підготовка тематичних реферативних повідомлень з наступною оцінкою їхньої якості.

Форми та способи проведення поточного та підсумкового контролю:

- опитування з місця (усно, письмово);
- самостійна робота студентів (усно та письмово);
- персональні завдання (реферативні повідомлення);
- модульний контроль (7-й, 15-й тижні);
- іспит (усна відповідь на запитання до іспиту).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Реферат	Сума	Іспит
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2								
T1	T2	T3	T4	T5	М к/р 1	T6	T7	T8	T9	T10	М к/р 2			
5	5	5	5	5	15	5	5	5	5	5	15	20	100	100

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Примітка: Іспит проводиться у випадку відмови від балів поточного тестування та допуску до нього.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

10.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Робота на лекційних заняттях	0-1 бал
Робота на семінарських заняттях	0-4 бали
Виконання семестрового завдання*	0-8 балів
Аналіз першоджерел	0-10 балів
Захист персонального завдання	0-5 балів
Складання модульного контролю	0-21 бал

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Робота на лекціях	0...1	8	0...8
Робота на семінарських заняттях	0...5	12	0...60
Виконання та захист семестрового завдання*	0...4	2	0...8
Модульний контроль	0...24	2	0...24
Усього за семестр			0...100

11. Методичне забезпечення

1. Чернієнко, В.О. Філософія: методика викладання дисципліни [Текст]: навч. посіб. /В.О. Чернієнко, О.І. Гаплевська. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», 2016. – 140 с.

2. Філософія в тестах [Текст]: навч. посіб. /В.О. Чернієнко, Н. Л. Більчук, С. І. Широка, О.І. Гаплевська. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», 2018. – 220 с.

Рекомендована література Базова

1. Бойченко І.В. Філософія історії: підручник. [Електронний ресурс] / І.В. Бойченко. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/630-filosofya-stor-boychenko-v.html>
2. Габріелян О. Філософія історії [Текст]: підручник для студентів вищих навчальних закладів / О. Габріелян, І.Кальной, О. Цветков. – К.: Академвидав, 2010, - 213 с.
3. Дойчик М.В. Філософія історії [Текст]: навчально-методичний посібник / М.В Дойчик. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2010. – 192с.
4. Ільїн В.В. Історія філософії [Текст]: підручник для вузів / В.В. Ільїн. – К., 2005. –
5. Кремень В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції [Текст] / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. – К., 2005. – 528с.
6. Філософія як історія філософії [Ел.ресурс]: для студ. вищих навч. закладів / В. Ярошовець, І. Бичко // https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Filosofii_iak_istoriia_filosofii

Допоміжна:

1. Абеляр, П. Диалог между философом иудеем и христианином [Текст] // Вопросы философии. – 1995. – № 3. – С. 132–181.
2. Бердяев Н.А. Смысл истории [Текст] / Н.А. Бердяев. – М. 1990. – 238 с.
3. Гантингтон С. Столкновение цивилизаций [Електронний ресурс] / С. Гантингтон. Режим доступу: <http://www.e-reading.club/book.php?book=61484>
4. Гидденс, Э. Устроение общества: очерки теории структуризации. [Текст] / Э. Гидденс. – М.: Академический Проект, 2005. – 528 с.
5. Глобальные трансформации: политика, экономика, культура [Текст] / Д. Хелд, Д. Гольдблатт, Э. Макгрю, Дж. Перратон; пер. с англ. В. В. Сапова, Б. Л. Рубанова, М. В. Соколовой и др. – М.: Праксис, 2004. – 576 с.
6. Кастельс М. Интернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства [Текст] / М. Кастельс: Пер. з англ.. — К. : Ваклер, 2007. — 304 с.
7. Колінгвуд Р. Дж. Идея истории [Текст] / Р.Дж. Колінгвуд. – К.: Основы. 1996. – 549 с.
8. Плотинский, Ю. М. Модели социальных процессов [Текст]: учеб. пособие для высших учебных заведений / Ю. М. Плотинский; 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Логос, 2001. – 296 с.
9. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги [Текст] / К. Поппер. – К.: Основы. 1994.
10. Поппер К. Злиденність історизму [Текст] / К. Поппер. – К.: Абрис. 1994. – 192 с.
11. Риккерт Г. Философия истории [Текст] / Г. Риккерт. – К., 1998.
12. Сорокин, П. А. Человек. Цивилизация. Общество. [Текст] / П. А. Сорокин. – М.: Политиздат, 1992. – 543 с.
13. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії [Текст] / А. Дж. Тойнбі. – К. 1995. – Т. 1,2
14. Тоффлер Е.. Третья хвиля [Текст] /Е. Тоффлер: з англ. пер. А. Євса. - К.: Вид. дім "Всесвіт", 2000. - 480 с.
15. Чернієнко, В. О. Філософія ідентичності соціального суб'єкта [Текст]: навч. посіб. до самост. роботи / В. О. Чернієнко. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2014. – 112 с.
16. Шпенглер, О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории [Текст] / О. Шпенглер. – М.: Мысль, 1993–1998. – Т 1, 2.
17. Ясперс, К. Смысл и назначение истории [Текст] / К. Ясперс; пер. с нем. М. И. Левина. – М.: Политиздат, 1991. – С. 420–431.

18. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна **бібліотека** України ім. В. І. **Вернадського**
2. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0> – Вікіпедія з філософії
3. <https://stud.com.ua/filosofiya/> – Підручники для студентів